

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 1SKomp/5/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5022200037
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 04. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Pavol Naď
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:5022200037.1

Uznesenie

Kompetenčný senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zložený z predsedu JUDr. Pavla Naďa a členov JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., Mgr. Michala Novotného, Mgr. Dušana Číma, JUDr. Jaroslavy Fúrovej, JUDr. Jany Haluškovej, JUDr. Nory Halmovej (sudca spravodajca), v kompetenčnom spore medzi Krajským súdom v Žiline ako správnym súdom (sp. zn. 22Sa/2/2022) a Okresným súdom Žilina (sp. zn. 21P/180/2021), vo veci navrhovateľky: mal. B. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom: H. XXXX, XXX XX H., zastúpenej zákonnou zástupkyňou - matkou: P. E., XX.XX.XXXX, bytom: H. XXXX, XXX XX H., proti odporkyni (povinnej strane) z neodkladného opatrenia: Základná škola Dolinský potok, so sídlom: Dolinský potok 1114/28, 024 01 Kysucké Nové Mesto, o nesúhlase Krajského súdu v Žiline s postúpením veci Okresným súdom Žilina, takto

rozhodol:

Na prejednanie veci nie je daná právomoc správneho súdu.

odôvodnenie:

I.

Predmet konania vo veci

1. Navrhovateľka podala dňa 14.09.2021 návrh na vydanie neodkladného opatrenia podľa § 324 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj len „CSP“) na Okresnom súde Žilina. Navrhovateľka sa domáhala, aby súd uložil odporkyni povinnosť:

- zdržať sa protiprávneho konania a upustiť od jeho trvania.
- neobmedzovať navrhovateľke vstup do školského zariadenia bez platného zákonného dôvodu a aby bolo navrhovateľke umožnené bez akejkoľvek diskriminácie a segregácie plniť si školské povinnosti, t.j. bez potreby si prekryvať horné dýchacie cesty rúškom, respirátorom.
- zdržať sa odopierania základných ľudských práv a slobôd, najmä ústavného práva na vzdelanie a plnenie si povinnej školskej dochádzky a zároveň jej zakáže, aby zasahovala do navrhovateľkiných základných práv a to práva na súkromie, ochranu osobnosti a ďalších práv a s tým spojených sankcií.

2. Navrhovateľka svoj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia odôvodnila tým, že dňa 02.09.2021 jej nebol odporkyňou umožnený vstup do budovy školského zariadenia ZŠ Dolinský potok 1114/28, Kysucké Nové Mesto, za účelom plnenia školských povinností prezenčnou formou. Dôvodom malo byť neprekrýtie horných dýchacích ciest, ktoré bolo v zmysle ústneho odôvodnenia zo strany odporkyne v rozpore s platnými nariadeniami vlády a vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva. V značne obširnom odôvodnení svojho návrhu navrhovateľka poukázala na rozpor tohto konania odporkyne s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a dodatkového protokolu k nemu, Medzinárodným paktom OSN o občianskych a politických právach, Charty základných práv Európskej únie, Dohovoru o právach dieťaťa, Ústavy Slovenskej republiky, Občianskeho zákonníka a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov. Navrhovateľka ďalej pokračovala rozsiahlou právnou argumentáciou, podľa ktorej obmedzenia súvisiace s pandemiou Covid - 19 porušujú jej základné ľudské práva a

slobody garantované medzinárodnými zmluvami. V návrhu uviedla, že takýmto postupom bolo hrubým spôsobom obmedzené jej právo na vzdelanie bez diskriminácie, ako aj právo na ochranu súkromia a nedotknuteľnosti osoby. Žiadala poskytnúť ochranu vo vzťahu k porušovaniu práva rovnakého zaobchádzania v oblasti vzdelávania.

II.

Kompetenčný spor

3. Okresný súd Žilina uznesením č.k. 21P/180/2021-24 z 24.09.2021 postúpil vec Krajskému súdu v Žiline ako správne mu súdu. Vychádzal totiž z názoru, že navrhovateľka sa svojím návrhom domáha ochrany práv a právom chránených záujmov, ktoré sú dotknuté iným zásahom orgánu verejnej správy a súčasne v návrhu uvedená povinná strana vykonáva správu v školstve.

4. Krajský súd v Žiline s postúpením nesúhlasil, preto podľa § 18 ods. 4 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „SSP“) vec predložil kompetenčnému senátu. Nesúhlas odôvodnil tým, že navrhovateľka sa domáha ochrany vo vzťahu k porušovaniu práva rovnakého zaobchádzania v oblasti vzdelávania, ktoré vyplýva najmä z § 145 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj len „školský zákon“), v zmysle ktorého uchádzač, dieťa žiak a poslucháč, ktorý sa domnieva, že jeho práva boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania sa môže domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného predpisu (zákon č. 365/2004 Z. z. antidiskriminačný zákon). Na prejednanie antidiskriminačných sporov je podľa § 307 CSP príslušný súd. Poukázal v tomto smere aj na rozhodovaciu prax iných okresných a krajských súdov, ako aj na rozhodnutie kompetenčného senátu sp. zn. 1KO/5/2021, 1SKomp/6/2021-41 zo dňa 08.12.2021, podľa ktorého je nesúhlas s postúpením veci dôvodný a vecne a miestne príslušným na konanie v prvej inštancii je okresný súd. Krajský súd ďalej dôvodil, že navrhovateľka sa ochrany svojich práv domáha prostredníctvom inštitútu neodkladného opatrenia, ktorý má svoj právny základ v Civilnom sporovom poriadku. Správny súd nemôže v zmysle § 25 SSP konať a rozhodovať o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, keďže nie je daná jeho právomoc pre tento druh konania.

III.

Posúdenie veci kompetenčným senátom

5. Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky zriadený podľa § 8 CSP prejednal predložený kompetenčný spor ako spor o právomoc, ktorý vznikol medzi správnym súdom a iným súdom podľa § 18 ods. 4 SSP.

6. Podľa § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Podľa § 4 CSP iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon. Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Osobitnou podkategóriou právomoci súdov sú veci, ktoré sú ustanovené v Civilnom mimosporovom poriadku a ktoré podľa jeho § 1 CMP súdy prejednávajú a rozhodujú v civilnom mimosporovom konaní. Podľa § 6 ods. 1 SSP správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánu verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

7. Z citovaného § 3 a 4 CSP vyplýva, že právomoc súdov v civilnom sporovom konaní je viazaná na súkromnoprávne spory a súkromnoprávne veci, prípadne na iné veci, v ktorých je právomoc súdu založená priamo zákonom. Takým zákonom môže byť sám Civilný sporový poriadok, ale aj iný zákon. Odišnú právomoc majú správne súdy, ktoré v súlade s § 2 ods. 1 a § 6 ods. 1 SSP preskúmajú zákonnosť rôznych foriem činnosti verejnej správy. Pre určenie, či konkrétna vec patrí do právomoci súdov v civilnom sporovom konaní alebo do právomoci správnych súdov, je tak rozhodujúce, či predmetom sporu medzi účastníkmi (stranami) možno zaradiť medzi súkromnoprávne spory v zmysle § 3 CSP, eventuálne iné veci v zmysle § 4 CSP, alebo či predmetom sporu je otázka zákonnosti určitej formy činnosti verejnej správy. Kým ustanovenie § 3 SSP podrobnej vymedzuje, čo treba rozumieť jednotlivými formami činnosti verejnej správy, Civilný sporový poriadok pojem

„súkromnoprávne spory a súkromnoprávne veci“ nevymedzuje. Preto je potrebné vychádzať z obvyklého vymedzenia pojmu súkromnoprávných a verejnoprávných vzťahov a ich znakov tak, ako sú vymedzené v príslušnej hmotnoprávnej úpravy. Celkom nesporne k súkromnoprávnym vzťahom patria napríklad občianskoprávne vzťahy (§ 1 a § 4 Občianskeho zákonníka), obchodnoprávne vzťahy (§ 1 Obchodného zákonníka) alebo pracovnoprávne vzťahy (§ 1 v spojení s § 15 Zákonníka práce).

8. Pre vymedzenie pojmu súkromnoprávneho sporu a súkromnej veci v zmysle § 3 CSP je tak zásadne rozhodujúca príslušná hmotnoprávna úprava právneho vzťahu, z ktorého vznikajú či majú vzniknúť práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom sporu v danej veci (podobne napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 KO 3/2019, uverejnené ako judikát R 32/2019, ako aj uznesenia sp. zn. 1 KO 9/2016, 1 KO 41/2017, 1 KO 6/2018, 1 KO 15/2018, 1 KO 17/2018, 1 KO 11/2018, 1 KO 29/2018, 1 KO 7/2019, 1 KO 28/2018, 1 KO 40/2018, 1 KO 9/2019, 1 KO 11/2019, 1 KO 18/2020, 1 KO 9/2020, 1 KO 26/2020 alebo 1 KO 7/2021). Opačný názor, ktorý bol v uzneseniach kompetenčného senátu ojedinele vyslovený a podľa ktorého by pre posúdenie právomoci mal byť rozhodný len petit (napr. pre určovacie petity porov. uznesenia sp. zn. 1 KO 29/2017, 1 KO 48/2017, 1 KO 47/2017 a 1 KO 43/2017, resp. pre petit o zaplatenie peňažnej sumy 1 KO 12/2020), nemožno akceptovať. Robil by totiž rozhraničenie pôsobnosti civilných súdov a správnych súdov, ale v konečnom dôsledku aj právomoci súdov a iných orgánov verejnej moci závislým od ľubovôle žalobcu (navrhovateľa). Ten by si tak mohol voľbou vhodného žalobného petitu (napr. určovacieho alebo o zaplatenie peňažnej sumy) „vyberať“, kto o jeho práve alebo povinnosti rozhodne. To však odporuje zneniam § 3 a 4 CSP a § 2 a 6 SSP, ktoré túto právomoc vymedzujú na základe objektívnych charakteristík jednotlivých právnych vzťahov.

9. Z takto vymedzeného rozhraničenia právomoci (civilných) súdov v civilnom sporovom konaní je však zrejmé, že je možné ho použiť len v prípadoch, kedy predmetom konania sú práva a povinnosti vyplývajúce z hmotného práva. Ak však je predmetom konania právo alebo povinnosť, ktoré majú svoj základ nie v hmotnom, ale výlučne procesnom práve, potom nemožno o súkromnoprávnom spore alebo súkromnoprávnej veci. Procesné právo ako také totiž nie je predpisom, ktorý by bol súčasťou súkromného práva, a tak právne vzťahy, ktoré zakladá, nemožno považovať za súkromnoprávne vzťahy. Takým prípadom je aj neodkladné opatrenie, ktoré je procesným inštitútom upraveným v § 324 a nasl. CSP. Právo na nariadenie neodkladného opatrenia nemá svoj pôvod v hmotnom práve, ale len v citovaných ustanoveniach procesného práva, v ktorom sú upravené aj jeho predpoklady (§ 325 ods. 1 CSP) a obsah (§ 325 ods. 2 CSP). Predmetom konania o neodkladnom opatrení tak nie je súkromnoprávny spor ani iná súkromnoprávna vec, ale procesný nárok navrhovateľa na to, aby súd nariadil neodkladné opatrenia ako osobitný procesný prostriedok neodkladnej ochrany práva.

10. Pri posudzovaní otázky, či konanie o neodkladnom opatrení má patriť do právomoci civilného súdu alebo správneho súdu, alebo iného orgánu verejnej moci, tak nie je rozhodujúca povaha samotného hmotnoprávneho vzťahu, na ktorého ochranu má navrhované neodkladné opatrenie slúžiť, ale ani navrhovaný obsah samotného neodkladného opatrenia. Rozhodujúce je, že neodkladné opatrenie je procesný inštitút upravený Civilným sporovým poriadkom, o ktorom rozhoduje vždy okresný súd (§ 324 ods. 2 CSP). Naopak, Správny súdny poriadok ani neodkladné opatrenie, ani podobne široký procesný prostriedok dočasnej ochrany účastníka, ktorý neupravuje. Inštitút odkladného účinku správnej žaloby (§ 182 až 189 SSP) nie je takým inštitútom; nejde totiž o samostatný procesný nárok, ale len o rozšírenie účinkov, ktoré sú inak s podaním správnej žaloby spojené. Správne súdy tak nemajú právomoc konať o neodkladnom opatrení podľa § 324 a nasl. Civilného sporového poriadku. Z podobného stanoviska vychádzal už najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1 KO 14/2018 (neodkladné opatrenie, ktorým malo byť ministerstvo vnútra zaviazané registrovať štatutárne orgány určitého občianskeho združenia).

11. Navrhovateľka sa celkom zreteľne domáha nariadenia neodkladného opatrenia podľa § 324 a nasl. CSP, hoci jeho dôvodnosť nevyvodzuje zo súkromnoprávneho vzťahu. V časti svojej argumentácie síce cituje § 145 školského zákona v spojení s antidiskriminačným zákon, odporkyni však v skutočnosti vytýka, že voči navrhovateľke trvá na dodržiavaní povinností, ktoré jej ukladá vyhláška úradu verejného zdravotníctva. Podstatná časť námietok navrhovateľky však smeruje práve proti týmto povinnostiam. Jej kľúčové argumenty sa pritom odvíjajú od tvrdeného rozporu príslušnej vyhlášky s nadradenými právnymi normami. Ako však už bolo uvedené, to pre posúdenie právomoci správneho súdu nie je podstatné. Podstatné totiž je, že správny súd podľa § 2 ani podľa § 6 SSP nemá právomoc na rozhodovanie o neodkladných opatreniach ani inom podobnom procesnom prostriedku ochrany.

12. Právomoc na konanie o neodkladných opatreniach ako procesnom prostriedku má vo všeobecnosti súd podľa Civilného sporového poriadku. To však samo osebe neznamená, že ak sú splnené podmienky § 324 a 325 ods. 1 CSP, súd môže vydať neodkladné opatrenie s akýmkoľvek obsahom alebo na ochranu akéhokoľvek práva. Judikatúra súdov už totiž dávnejšie vyslovila, že neodkladným opatrením nemožno brániť vo výkone právomocí inému orgánu verejnej moci (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 240/98, judikát R 123/1999, alebo jeho uznesenie sp. zn. 7 Cdo 59/2011). Obdobne z § 336 a 337 CSP možno vyvodiť záver, že neodkladné opatrenie možno nariadiť len vtedy, ak povinnosť, ktorá sa ním ukladá, môže mať vecný súvis s následnou žalobou vo veci samej. Použitie formulácie „žaloba vo veci samej“ evokuje, že neodkladné opatrenie možno nariadiť len v súvislosti s takou vecou (samou), na ktorej prejednanie je daná právomoc súdu. Tieto okolnosti však nie sú určujúce pri posudzovaní, či správny súd má právomoc na konanie o neodkladnom opatrení. Naopak, sú rozhodné pri posudzovaní otázky, či v danej veci možno nariadiť práve neodkladné opatrenie práve s navrhovaným obsahom práve voči danej odporkyni (povinnej strane) a práve na ochranu toho práva, ktoré je označené v návrhu. Skúmanie týchto okolností je úlohou civilného súdu, ktorý o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia rozhoduje.

IV.

Záver

13. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kompetenčný senát dospel k záveru, že Krajský súd v Žiline opodstatnene vyslovil nesúhlas s tým, že mu Okresný súd Žilina postúpil prerokúvanú vec. Preto podľa § 18 ods. 4 SSP vyslovil, že na prejednanie veci nie je daná právomoc správnych súdov.

14. Podľa § 18 ods. 4 SSP sú súdy týmto rozhodnutím viazané, čo znamená, že sú v ďalšom konaní v prerokúvanej veci povinné vychádzať z právneho názoru, že jej prejednanie nepatrí do právomoci správnych súdov. Preto nemôžu žiadne svoje rozhodnutie založiť na opačnom právnom názore, teda že by táto vec do právomoci správnych súdov patrila.

15. Toto uznesenie bolo prijaté pomerom hlasov 8 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.